

Vallekilde, d.3dje Januar 1917

Kære Sanne!

Tak for brevet! Jeg længstes også efter at høre lidt fra Dig; det er så trist, at Du havde mæslinger i huset, jeg vil ønske, det nu må være overstået, så Du kan få hvilet Dig lidt. Det er strængt for Dig at være uden pige, og jeg kan ikke forstå, hvordan Du kan overkomme alt det arbejde, det må også slide på Dig. Men det er jo også dyrt at holde pige i denne tid, da alting koster mere en det dobbelte af, hvad det har gjort. Nu har vi fået sukkerkort, og hver menneske må få 1 # [pund] sukker om ugen; det har været et vældigt arbejde at få det lavet. Det er jo så hvert menneske i landet skal have det samme lige fra den nyfødte. Der kan dog fåes sukker ud over det bestemte, når nogen forlanger det, men så må de give 9 øre mere for pundet. Prisen efter kortene er 24 øre for pundet. Hvordan er det oppe hos jer, kan I få sukker nok?

Ja, så har vi nu oplevet den tredje jul under krigens rædsler, og det ser ikke ud til at freden er nær endnu, skønt de fleste vist i hjertet sukker derefter. Skal det vare længe endnu, så kommer vi vist til at føle det endnu mere, selv om vi slipper for krigens rædsler, ingen ved jo heller hvad vi kan blive tvungne til. Mennesker, der tænker alvorligt, kan ikke lade være at ængstes for, hvad der kan ske. Hans kom ud at sejle lige før jul, han tænkte selv, at han for en gangs skyld skulde få lov at holde jul på landjorden, men det blev ikke. Jeg tænker altid på ham med ængstelse, når han er på havet. I disse dage er der stort ungdomsmøde her på skolen, det er ungdomsforeningerne for Nordvestsjælland, der holder møde, der er vel mødt hen imod 300 unge, både mandlige og kvindelige. Jeg hører sangen, de synger så kønt, men ellers har jeg ikke set noget videre til dem. Der bliver holdt nogen foredrag, og så øves de i sanglege og der indøves ny melodier. Dagen slutes med aftensang oppe i kirken, og der er jeg med, det er så hyggeligt. Juletræerne, der har stået siden juleaften er tændte, og ligeledes lysene på alteret og i de elektriske kroner. I morgen aften rejser de, og så kommer vores egne hjem igen, og så skal alt begynde i sin gamle gænge. De to Færinger er helt flinke.

Jeg har fortalt Dig, hvor sørgeligt det er med Aastas sygdom, hun er nu på sindssygehospitalet i Nykøbing, og der må ingen komme til hende. Valborg var ude hos sine søskende i juleferien, og hun havde fået lov at komme ind til hende, men hun følte sig ikke glad ved at se hende, det var så sørgeligt, og lægerne kan ikke sige noget om, hvordan det vil gå. Det bliver i hvert tilfælde langvarigt, om hun nogen sinde kommer sig. Stakkels Jakob Sejer! Jeg kan hilse Dig fra Åge, han og Elisabeth er begge her i juleferien. Dagny er ikke rask, hun er jo sygeplejerske på Bispebjerg hospital, hun har været syg af en mavesygdom og ligget i længere tid før jul; nu er hun bedre og har fået en længere ferie, for at hun kan komme sig. Hun er i Asnæs hos Signe. Sigrun Sams er også i Nykøbing, og hun er meget syg.

Marie Dahl ser Du nok somme tider, hils hende fra mig og sig hende tak for brevet, jeg skal skrive en anden gang.

Nu kommer jeg til at slutte, det er blevet sent. Jeg vil nu ønske for Dig, kære Sanne, at Du må have det nogenlunde godt! Glædeligt nytår! Gud i vold! Hils Din mand. Kærlig hilsen til Dig fra Din Bette faster.

Fra Mathilde Madsen kan jeg hilse, jeg fik kort fra hende i går, hun vil gerne have mig derned, men jeg vil helst vente, til dagene bliver længere. Hun vil altid så gerne have mig derned.

Vallekilde, d.21de Marts 1917

Kære Sanne!

Jeg har så længe tænkt på at begynde på et brev til Dig, skønt jeg ikke ved, hvornår der går skib nu vil jeg da få det skrevet, så kan det komme en gang ved lejlighed. Jeg så i dag i Holbæk amtstidende at I mangler Margarine, Petroleum og Tændstikker, det kan være kedeligt nok, men værre var det, om I manglede fødemidler. Færingerne var indenfor hos mig i aften, og de sagde, at de havde hørt, der var gået skib derop, men det har ikke stået i bladene, så jeg vidste ikke noget om det, men det var godt, om I kunde få noget af det, I mangler. Nu til April skal vi have brødkort her; jeg tror, det bliver noget indviklet noget, men når man først er bleven vænnet til det, så går det ligesom med sukkerkortene, man mærker det ikke i det daglige liv. Det er jo en følge af krigen, og når vi kan slippe med den slags små ulemper, må vi være glade og sige tak til. Du har vel ikke hørt, kære Sanne, at pastor Helveg er død; han døde midt i sin gærning og fik ikke noget langt sygeleje. Han har i længere tid lidt af sukkersyge, og han var selv klar over, at han hurtig kunde blive kaldt bort; han blev pludselig syg Søndagen d. 25de Februar lige som han skulde i kirke, og han døde natten imellem Mandag og Tirsdag. Han blev begravet her ved siden af sin datter. Det var fest den dag, han blev jordfæstet, det kan jeg godt sige; kirken var smukt pyntet, og der var et utal af dejlige kranse, så der var en duft i kirken, som var fyldt til sidste plads. Der blev sunget dejlige salmer, de salmer som han elskede, og så blev der talt af flere, det bedste blev sagt af hans søn Halvdan, han er nu præst i Jylland. Mange af hans menighed fulgte ham herover, skønt der var snevej og frygtelig koldt. Han menighed i Idestrup har elsket ham højere, end han selv vidste af, og nu vil de gerne hans søn Halvdan til hans eftermand, men det kan de nok ikke få, da embedet er for stort til en så ung mand. Vi er bleven fattigere iden danske menighed, nu pastor Helveg er rejst hjem, jeg synes, der er gået så meget bort med ham, og jeg kan ikke rigtig forlige med med tanken om, at han ikke er her mere og vi aldrig mere skal se hans apostoliske skikkelse for alteret, når han uddelte brødet og vinen.

Jeg skulde også hilse Dig fra Amerika; jeg fik brev fra Marie og Sanne, der skulde have været til jul, jeg fik dem ikke førend sidst i Januar. De bad mig hilse alle på Færøerne, de havde det godt undtagen Andreas, han havde været meget syg, men var lidt bedre, den gang brevene var skrevne. Han fik et apoplektisk anfald, og til at begynde med var han helt lammet og kunde hverken røre sig eller tale, og da han fik talens brug igen havde han helt mistet sin hukommelse, så han kunde ikke en gang huske, hvad han selv hed. Men han var da begyndt at komme sig, og lægen mente, at han nok kunde blive rask igen; men rigtig stærk tror jeg ikke han bliver efter et så alvorligt anfald. Det er strængt for hans moder, nu havde de det så godt, det gik rigtig godt med forretningen, skrev Marie, og nu kom dette. Det kan være, at han snart skal kaldes bort, så er det godt, at hans moder er hos ham, og kan få lov til at lukke hans øjne, om det så skal være. Jeg længes nu meget efter at høre fra dem igen, men posten fra Amerika er nu så uregelmæssig, alt på grund af den forbandede krig. I kunde også være både døde og begravne, uden at jeg vidste noget om det; mon det dog ikke snart skulde ske en forandring. Der er snart ikke til være på jorden for alt det onde, der sker, og dog må vi sige, at vi til denne dag er bleven skånedes for det værste her i Danmark. Men ingen ved, hvad der kan ske, om krigen skal vare ved, vi har ikke lov til at lulle os ind i tryghed, ikke fordi at noget menneske her i landet skulde ønske krig, men vi ved ikke, om vi får lov til at være i fred. Vi håber, at Gud holder sin beskærmende hånd over os og ikke lader os gå til grunde. På Hans må jeg også tænke meget i denne tid, hvor han er for tiden, ved jeg ikke; det er farefuldt at færdes på havet i disse tider.

d.27de Nu vil jeg da slutte mit brev med ønsket om at "Islands Folk" må nå over til Eder uden hindring, så er I hjælpne foreløbig. Herude på skolen kan vi ikke klage, vi har ikke manglelet noget; skolen har jo sit eget elektricitetsværk, og når møllen kan gå, og det har den for det meste gjort i vinter, så har vi lys og kraft til, havd der tiltrænges. Det må jo indskrænkes ved de store elektricitetsværker af mangel på kul, og ligedan er det med gassen, hvor den bruges til kogning, folk kan næsten ikke få deres mad kogt i København, og mange har ikke ret meget at koge i disse tider. Fattigfol i byerne har det strængt, på landet er det ikke så slemt, der tror jeg ikke, folk sulter, det er

også strængt for dem, der skal døje både sult og kulde, det har også været en hård vinter, og endnu har vi både frost og sne. Jeg ved ikke selv, hvordan jeg er kommen over denne vinter med denne kulde, vi har haft, somme tider syntes jeg ikke, jeg kunde komme op af sengen om morgenen, men endnu er jeg dog levende, og nu må dog foråret en gang komme.

Du må hilse børnene, kære Sanne, det var morsomt, at de blev så glade ved brevet, ja, vi ved jo at lidt kan fornøje børn. Og så vil jeg ønske at I må have det så godt, som i disse onde tider kan have det. Mon Din fader er hos Eder endnu, hils ham og alle de andre derhjemme. Hils Din søster Marie, hører hun noget fra Jakob? Hils Simon, nu har I vel sluttet skolen. Lev nu vel, og Gud i vold, kære Sanne!

Mange kærlige hilsener fra
Din gamle Bette faster.

Jeg har så vidt jeg husker, fortalt Dig, at Asta Bentsen Trier var syg, sindssyg, hun har det nu meget bedre. Overlægen mener, at hun snart kan blive helt rask, men hjem kommer hun nok ikke foreløbig. Der er glædeligt, at hun kommer sig. Det har været så strængt for Jakob Sejer.

Tillykke til fødselsdagen! Det bliver nok ikke førend en gang i April, Du får dette. Hils Kristian og dem alle ”á lítte trøð”, Du ser dem vel en gang imellem.

Hils Thurid, når Du ser hende. Jeg tænker på at rejse til København på Søndag, Kristians Ragnhild skal konfirmeres, og de har skrevet til mig og bedet mig komme derind, og så ser jeg til Anna med det samme.

Vallekilde, d.30te April 1917

Kære Sanne!

Tak for Dit sidste, som jeg modtog i København, hvor jeg var inde til Kristians Ragnhilds konfirmation. Jeg tænkte på at skrive til Dig igen straks, men først nu er jeg kommen så vidt, at jeg får begyndt, og hvornår Du får det er ikke godt at vide; jeg er aldeles i vildrede om hvornår der går skib til Færøerne, eller om der i det hele taget går noget i disse onde tider, vi lever i. Du må hilse Else og side hende tak for brevet, jeg skal nok en gang skrive til hende; det er så sødt af hende, at hun vil skrive til mig. Jeg har sendt et brev, inden jeg rejste til København, men det ved jeg ikke, om Du har fået; deri skrev jeg om pastor Helvegs død og begravelse, han kom jo til at hvile her ved siden af sin datter. Han plejede at sige, at det var den eneste plet jord, han ejede her på jorden, det var hvilestedet her på valgmenighedens kirkegård. Jeg savner ham meget, han havde lovet at komme her til sommer til reformationsfest, men det skulde ikke være så. Ingeborg Helveg skal være lærerinde her på skolen i sommer, det har hun både lyst og ævne til, men hun er så lidt rask, og der lader ikke til, at lægerne ved, hvad hun fejler. Hun og hendes moder skal bo i Holbæk, der har Fru Helveg lejet lejlighed. Jeg tror nok, de gerne vilde boet her i Vallekilde, hvis der havde været nogen lejlighed at få her, men det er der ikke for øjeblikket. I dag læste jeg i bladene, at provst Pedersen er død, han har nok været svagelig det sidste års tid, han blev heller ingen gammel mand. Jeg har altid troet om ham, at han efter sin bedste overbevisning mente Færøerne og Færingerne det godt, men jeg synes, når jeg skal sige min oprigtige mening, at der somme tider har været handlet ilde med ham deroppe. Nu er han borte, og så kan de jo se, om de får nogen bedre i stedet.

Hvordan mon det så går oppe hos Jer, kan I få føden, det må jeg tit tænke på, det ser jo trist ud med at få nogen tilførsler, og det meste af hvad I skal bruge, skal I have indført. Her vil det vist knibe med mange ting, men hidtil har vi ikke følt nogen mangel herude, og i det hele har folk det nok så godt, som de kan have det i disse tider. Der bliver gjort, hvad der kan gøres, for at ingen skal lide nød. I Sverrig ser det ikke så godt ud, der er stor mangel på levnedsmidler og der er store uroligheder mellem folk, men det skyldes vist også for en del, at regeringen ikke har båret sig rigtig ad. Alting er så forfærdelig dyrt deroppe, huslejen i Stokholm er over alle grænser. For et eneste værelse forlangtes der 1000 kroner, det lyder næsten utroligt men skal dog være sandt. Mon I nu har fået det lidt varmt oppe hos Jer, her er det koldt endnu, solen skinner vel om dagen, men jeg fryser og kan ikke holde varmen, kulden har været stræng og langvarig og jeg længes efter varme, men den lader vente på sig. Det bliver sent med hvad der skal op af jorden i år. Har Du så fået lagt Dine kartofler, og hvor mange piger mon I så får på skolen; nu er vi jo lige ved at begynde skoletiden, her åbnes skolen d.3die, og her kommer mange i år, der er indmeldt 222, men de kommer nok ikke alle. Fra Færøerne kommer der nok ingen. De to Færing, der var her i vinter, er nok her i Danmark endnu; Niels Mortensen fik arbejde ikke så langt herfra, han er jo tømrer, og Johannes Olsen kom over til Fyn i en gartnerforretning, men om han bliver der eller vil rejse hjem igen, ved jeg ikke. Han er jo så ung, men han var rigtig flink og opførte sig godt her på skolen.

Hvordan mon Din fader nu har det, det er ikke godt for ham, hvis det bliver ved med at være koldt, han tåler vist ikke ret godt kulden, og dagene kan nok blive lange for ham, når han ikke kan komme lidt ud. Hils ham fra mig, når Du kommer ind til ham. Så nu har da Kristian tre piger, den sidste skulde vel nok have været en dreng, men han kan komme senere. Hils ham fra mig, når Du ser ham; hvad mon den lille pige er kommen til at hedde og Johannes dreng, det længes jeg efter at høre.

Mon Mads tænker på at rejse hened igen, mon han kommer i år, bare alt det onde vilde høre op, det er så skrækkeligt at tænke på at rejse over havet, så længe alt er, som det er nu. Ikke har jeg hørt noget fra Hans længe eller ved, hvor skibet, han sejler med, er henne. Man får ingenting at vide, det bliver ikke bekendtgjort i bladene, hvor skibene er. Fra Amerika har jeg ikke hørt noget, siden jeg fik de breve, jeg skulde have til jul, der bliver jo så megen post fra Amerika sendt til havets bund, så der kan ikke ventes noget derovre fra. Andreas var jo så syg, sidst jeg hørte, og hvordan han nu har det, ved jeg ikke, og det kan vare længe, inden jeg hører noget. Værre er det nu også blevet, siden Amerika er kommen med i krigen, nu ved vi hverken ud eller ind. Jeg vil ønske for Dig og Dine, kære Sanne, at I må have det så godt som I kan! Der er meget, som der må gives afkald på i denne

tid, men kan vi slippe så nogenlunde helskindede ud af al elendigheden, så må være glade og takke Gud, det bliver dog til sidste ham. der råder, om vi i øjeblikket ikke kan øjne hans skjulte råd. Hils nu Din mand og de kære børn mange gange. Så mange kærlige hilsener til Dig fra Din Bette faster.

Asta har det nu meget bedre, og der ventes, at hun snart kan komme hjem det går også fremad med Sigrun, men det bliver nok mere langvarigt med hende.

Vallekilde, d.3dje Juli 1917

Kære Sanne!

I Søndags fik jeg Dit brev med årsskriftet, tak skal Du have for begge dele, så må der være kommen skib deroppefra, ellers er det længe siden, jeg har hørt fra nogen, men det er heller ikke til at vente i disse tider, Jeg fik også et lille brev fra Hilda, men det var skrevet anden pinsedag, så det var temmelig gammelt. Den gang var nylig 26 mand fra Skopen kommen roende i deres skrøbelige båd ind fra fiskebanken, så sindet var trist i Skopen, og det er ikke så underligt, når sådant forfærdeligt sker. Det stod her i bladene om ulykken, der var sket deroppe, og jeg blev helt hjertesyg, da jeg læste det; jeg tænkte I fik lov at leve i fred i den afsides krog, men også derop fandt uhyrerne med deres helvedesmaskiner. Det har også stået i bladene her, at de to saltskibe var sænkede. Der går ikke en dag, uden at der står, at skibe er sænkede, så det hører, kan jeg næsten sige, til dagens orden. Det er utroligt, hva der nu ligger på havets bund af det, der skulde være til gavn og nytte for menneskene; det er så ugudeligt som der bliver handlet, og for tiden ser det ud til, at det er den Ondes magt, der råder i disse tider, som vi må bede Gud om snart at gribe ind i ondskaben, hvis ikke alt skal gå til grunde. Jeg kunde godt huske, at det var Elses 15 års fødselsdag d.17de, den samme dag som Johannes, og jeg har sendt et lille brev til hende, men om hun har fået det er jo usikkert. Fra Johanne har jeg ikke hørt i lange tider, jeg vidste ikke, hvad hendes dreng hed, førend Du nu fortalte mig det, heller ikke vidste jeg, hvad Kristians lille pige hed. Det er godt, at Din fader kan "rogga" op på trøen, men der går vel nogen med ham, kan han gå alene, så skrøbelig som han er. Nu har vi dejlig sommer her, og den er i år ualmindelig varm, men jeg græder ikke for varmen, jeg kan godt lide den; men vi mangler regn, og derfor er landmændene bange for at høsten ikke bliver så god, som den tegnede til, og det bliver ikke godt for samfundet i det hele. Når vi skal hjælpe os med vor egen avl, er det ikke godt, om høsten bliver mindre god. Ja, der er så meget, kære Sanne, der ligger os på hjerte i disse tider, bliver det knapt med brødkornet her, kommer det også at svie til Jer deroppe. Det lader nu også til, at tilførselen fra Amerika skal indskrænkes meget, så det kan i mange retninger se mørkt ud, men vi må stole på Gud og håbe det bedste. Jeg synes, det er glædeligt, at der er en kreds unge, der støtter skolen hos Jer, det giver åogs mere mod og lyst til arbejdet, når det bliver påskønnet og det, at de unge slår kreds om Jer og Jeres arbejde, er som det skal være ved en højskolegærning. Når I vinder ungdommen, kan I være glade og arbejde videre med god fortrøstning. Her går alt godt, og pigerne ser glade og fornøjede ud. Ingeborg Helveg er lærerinde her i sommer, hende holder pigerne meget af, hun egner sig godt til den gærning. Fru helveg er også her i sommer, men de skal ellers bo i Holbæk, der har de lejet en lille lejlighde; så er de ikke så langt fra deres kares grave. Jeg længes efter pastor Helveg, for mig var ingen som han, Gud glæde hans sjæl i himmerig!

Nu til August skal Åge Bentsen have bryllup med Povl Hansens broderdatter Elisabeth og overtage slægtens fødegård i Sødinge, så tænker jeg hele huset her rejser til Fyn til bryllup undtagen lille Asta, hun bliver nok hjemme hos "Bebe", når hun siger det med sin lille mund, kan hun gøre med mig, hvad hun vil. Nu har Asta Trier det bedre, og lægen har sagt, at hun nok kan komme hjem til August. Bare det så må vare, og hun ikke må få tilbagefald, det har hun fået adskillige gange, og det er ængsteligt med den sygdom, men vi må håbe, at hun kan komme sig helt, ellers vil det være svært for Jakob Sejer og børnene. Sigrun har det også bedre, men der er endnu ikke tale om, hvornår hun kan udskrives fra hospitalet. Hører Marie noget fra Jakob, hvordan mon han har det i denne onde tid. Hils Marie, jeg længes efter at høre lidt fra hende. Hils så Din fader og dem alle derhjemme, hils Kristian, når Du ser ham. Hils Din mand og alle børnene mange gange. Og lev så vel, kære Sanne! Gud være med Dig! Mange kærlige hilsener fra
Din Bette faster.

Ser Du somme tider Marie Dahl? Hils hende!